

4. DRŽAVA U SLUŽBI UZURPATORA - STUDIJA SLUČAJA ADA BOJANA

Devastacija ušća rijeke Bojane predstavlja još jedan od plastičnih primjera nadmoći nelegalnih graditelja nad državnim aparatom koji i sam aktivno učestvuje u kršenju zakona i propisa.

Delta rijeke Bojane sa ostrvom Ada Bojana je smještena nadomak Ulcinja, na samom jugu Crne Gore. Ovo područje je proglašeno za prirodni rezervat i zaštićeno nizom zakona i državnih planova kojima je zabranjena bilo kakva građevinarska aktivnost.

Delta rijeke Bojane i Ada Bojana

Ipak, desetine hiljada kvadrata su uzurpirane i sagrađene su stotine nelegalnih objekata od kojih neke posjeduju državni i lokalni funkcioneri, a podaci pokazuju da se nelegalnim graditeljima pridružila čak i crnogorska policija. Štaviše, pojedinci su prodavali državno zemljište u zoni prirodnog rezervata, kao da je u pitanju njihova svojina, i od toga sticali prihode koji se procjenjuju na nivou od oko šest miliona eura, nanoseći nepopravljivu štetu državi.

Nadležne institucije su ćutke posmatrale kako se uništava jedan od najljepših djelova crnogorske obale i otima državna svojina, sve dok MANS nije pokrenuo ovo pitanje. Kao odgovor na snažan pritisak javnog mnjenja, porušeno je nekoliko objekata, dok krivične prijave protiv odgovornih za devastaciju Ade Bojane i dalje skupljaju prašinu u ladicama državnih tužilaca.

4.1. Devastacija Bojane

Sredinom 2008. godine, nekoliko građana nam je prijavilo devastaciju područja rijeke Bojane.

Prilikom obilaska lokacije, konstatovali smo prisustvo brojnih nelegalnih objekata, uglavnom vikendica, kao i građevinskih mašina koje su, uz samo korito Bojane, krčile i ravnale teren, pripremajući parcele za prodaju. Na više lokacija smo primijetili reklame za prodaju parcele, iako je cijela teritorija u vlasništvu države.

Devastirane zone ušća rijeke Bojane

Nakon što smo identifikovali ključne zone devastacije, prezentovali smo ih u javnosti i pozvali nadležne institucije da zaustave dalju devastaciju i kazne počiniocima.

Pošto se nelegalna gradnja smatra krivičnim djelom¹, MANS je od Područne jedinice policije u Ulcinju zatražio da reaguje zbog otmiranja državnog zemljišta i nelegalne gradnje². Lokalna policija je ostala nijema.

Predstavnici MANS-a su u septembru ponovo posjetili područje, i u razgovoru sa mještanima saznali da postoje sumnje da su u uzurpaciju državne imovine i nelegalnu izgradnju, pored lokalnih preduzetnika, umiješani i pojedini policijski službenici, što bi mogao da bude razlog nepostupanja policije.

Nelegalni graditelji su tom prilikom prijetili predstavnicima MANS-a, ali i nudili zemljište i objekat u zamjenu za naše čutanje.

¹ Izmjenama Krivičnog zakonika definisana su nova krivična djela: nelegalna izgradnja objekata i priključivanje nezakonito izgrađenih objekata na infrastrukturne servise (elektro mreža, vodovod i kanalizacija itd).

² Tom prilikom MANS se pozvao se na član 2. tačke 3. i 4. Zakona o policiji, koji kao policijske poslove definiše „sprječavanje vršenja i otkrivanje krivičnih djela i prekršaja“ i „pronalaženje i hvatanje učinilaca krivičnih djela i prekršaja i njihovo dovođenje nadležnim organima“, koji u slučaju nelegalne gradnje obavezuju pripadnike crnogorske policije da reaguju prilike prijave nelegalne gradnje kao krivičnog djela.

MANS se, zatim, obratio direktoru Uprave policije Veselinu Veljoviću i zatražio da ispita sve pojedinosti vezane za nepostupanje ulcinjskih službenika u pogledu nelegalne gradnje u toj opštini, ali i pojedinosti koje mogu ukazivati da su neki od tih službenika direktno umiješani. I direktor Uprave policije je ostao nijem.

U međuvremenu, jedan bivši državni službenik nam je dostavio Katalog nelegalnih objekata na području Ade Bojane koji je sačinilo Javno preduzeće Morsko dobro³, u čijoj nadležnosti je upravljanje tom teritorijom. Podaci iz Kataloga su pokazali da su nadležne institucije itekako svjesne nivoa devastacije, ali ne i spremne da učine nešto konkretno kako bi zaustavili dalje uništavanje zaštićenog područja.

U Katalogu je navedeno da se na uzurpiranom području nalazi 420 objekata, pretežno vikendica, kao i nekoliko restorana sagrađenih na samoj obali rijeke. Ukupna površina tih objekata do sredine 2008. je iznosila preko 18.500 kvadrata korisnog prostora, dok je uzurpirano najmanje 30 hiljada kvadrata državnog zemljišta, ne uključujući devastaciju koja je nastala nezakonitom izgradnjom pristupnih puteva.

Karakteristično je da pojedini investitori imaju i po nekoliko objekata na Adi, pa tako izvjesni Kolj Nuši iz Ulcinja posjeduje devet tipskih vikendica. Kuriozitet je činjenica da je među vlasnicima i ulcinjska policija, koja na Bojani posjeduje garažu i glisere, ali i podatak da vikendicu od 12 kvadrata ima Prirodnjački muzej⁴.

MANS je javno iznio podatke iz Kataloga, zahtijevajući da država reaguje i zaštiti svoju imovinu.

Konačno, Morsko dobro dostavilo tužilaštvu podatke o nelegalnoj gradnji zajedno sa famoznim Katalogom, a nadležne inspekcije su u saradnji sa policijom 11. septembra 2008. godine pokrenule akciju uklanjanja nelegalno sagrađenih objekata na obalama rijeke Bojane.

³ <http://www.mans.co.me/wp-content/uploads/2009/01/montazni-objekti-na-rijeci-bojani.xls>

⁴ Prema podacima iz Kataloga, među vlasnicima nelegalnih vikendica na Bojani dominiraju lica iz Ulcinja, Rožaja i Podgorice, a ostali su iz Bara, Berana, Bijelog Polja, Prištine, kao i Irske, Danske i Rusije.

**OSNOVNI DRŽAVNI TUŽILAC – ULCINJ
G –din Goran Šćepanović**

PREDMET: Informacija o bespravnoj gradnji, na području obala i ušća rijeke Bojane.

Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom u sklopu svojih aktivnosti vrši stalnu kontrolu obalnog područja u zoni morskog dobra, kao i u zajedničkim kontrolama koje vršimo sa nadležnim inspekcijama službama. Tokom 2007. i 2008. godine na području opštine Ulcinj, sa Glavnim Republičkim Urbanističkim inspektorom G-dom Željkom Vranić, kontrolisano je navedeno područje i konstatovali smo ekspanziju bespravne gradnje montažnih vikend kuća, na području obala i ušća rijeke Bojane.

Radi se o području na kome Prostornim planom područja posebne namjene za morsko dobro nije planirana izgradnja objekata, niti izgradnja privremenih objekata koju predviđa Plan privremenih objekata za 2008. godinu, za opštinu Ulcinj. Na osnovu inicijative iz Ministarstva za ekonomski razvoj, Javno preduzeće je tokom jula i avgusta mjeseca 2008. godine, uradilo katalog objekata na rijeci Bojani, sa fotografisanjem objekata i mjerenjem gabarita, te smo na taj način utvrdili stanje prostora odosno evidencijalno postojeće već izgrađene objekte.

U cilju zaštite prostora zone morskog dobra i zaustavljanja pojava bespravne gradnje, potrebno je sprovesti prekrivični postupak, indetifikovati počinioce u cilju procesuiranja - podnošenja krivičnih prijava za djela protivpravno zauzimanje zemljišta iz čl. 254. i građenje objekata bez građevinske dozvole iz čl. 326a Krivičnog zakonika.

U prilogu Vam u cilju Vaše informisanosti, dostavljamo neke od prijava koje smo podnijeli službenicima Republičke Urbanističke inspekcije - Ministarstva za ekonomski razvoj, sa foto dokumentacijom, kao i katalog objekata na rijeci Bojani u elektronskoj formi, budući da smo u njemu pored mjesta na kome je izgrađen objekat - lokacije, (katastarska parcela, površina objekta, spratnost i sl.) evidencijalno lične podatke za neke vlasnike objekata koji su izrađeni u proteklom periodu.

S poštovanjem.

PRILOG: - Kopije prijava koje smo podnijeli
Republičkoj Urbanističkoj inspekciji,
sa foto dokumentacijom,

- Katalog objekata na rijeci Bojani
u elektronskoj formi.

Dopis JP Morsko dobro ulcinjskom tužiocu od 3. septembra 2008. godine

Akcija je trajala nekoliko dana i imala je ograničene rezultate, jer je većina uklonjenih objekata ponovo sagrađena odmah nakon završetka akcije, a nadležni tužioci ni do danas nisu obavijestili javnost o postupanju po prijavama Morskog dobra.

U toku akcije, oglosio se i resorni ministar Branimir Gvozdenović koji je tokom svoje posjete opštini Ulcinj izjavio da očekuje da će bespravna gradnja na Adi biti zaustavljena, te da je Vlada odlučila da se zakoni moraju poštovati.

„Do sada su bile neke povremene akcije koje su nekada davale rezultat, a nekad ne. Zato je na Vladi prije 10 dana donijeta odluka da svi republički organi moraju u potpunosti i efikasno realizovati obaveze iz svojih nadležnosti. Vrlo je važno da se ti poslovi na Adi realizuju u kontinuitetu i siguran sam da će svi shvatiti da nelegalna gradnja mora biti zaustavljena. Nadam se da će upozorenja i aktivnosti inspektora na terenu rezultirati zaustavljanjem divlje gradnje i očekujem punu odgovornost za sve koji ne poštuju pravila vezana za zaštitu prostora“.

Branimir Gvozdenović, ministar planiranja i uređenja prostora, 13. septembra 2008. godine

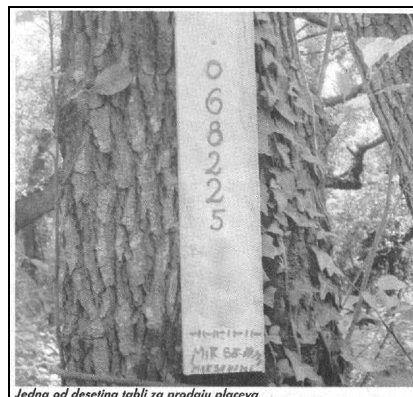
Nekoliko dana nakon ove izjave akcija je obustavljena.

U međuvremenu, predstavnici MANS-a su pozvali jedan od brojeva telefona istaknutih na tablama kojim se oglašava prodaja državnog zemljišta.

U razgovoru sa prodavcem, interesujući se oko uslova kupovine, MANS je saznao da „slobodnih“ placeva na samoj obali Bojane više gotovo da nema, ali se i dalje nude na prodaju placevi u neposrednom zaleđu, svega 30-tak metara od obale⁵. Dok su se placevi na morskoj obali prodavali po 200 eura po kvadratu, u zaleđu se cijena kretala oko 50 eura.

Prodavac nas je upoznao da je do svakog od placeva obezbijeđen pristupni put, kako bi se omogućila doprema materijala i izgradnja objekata. Na pitanje da li je moguća uknjižba zemlje na ime novog vlasnika, dobili smo odgovor da ne može da nam garantuje, ali može da pokuša.

MANS je o svemu obavijestio policiju koja se oglušila o upozorenja da pojedinci trguju državnim zemljištem, ne primjećujući ni table sa vidno istaknutim brojevima telefona i ponudama za prodaju koje su se nalazile upravo u području na kome se odvijala akcija uklanjanja nelegalnih objekata. Do danas, policija nije obavijestila niti MANS, a ni javnost da je procesuirala bilo koji slučaj nezakonite prodaje državnog zemljišta. Prodaja zemljišta je nastavljena.

Jedna od desetina tabli za prodaju placeva

⁵ Na osnovu opisa lokacije placa koji nam je ponuđen na prodaju, MANS je u katastru ulcinjske opštine provjerio vlasništvo nad zemljom i utvrdio da se radi o državnoj svojini koja je uknjižena pod teretom „zona Morskog dobra“.

4.2. Krivične prijave protiv odgovornih državnih službenika

Na osnovu prikupljenih podataka MANS je tokom oktobra podnio više krivičnih prijava, a pojedinci na koje se prijave odnose i danas obavljaju iste funkcije, dok tužilaštvo ćuti.

Prvu krivičnu prijavu MANS je podnio 9. oktobra 2008. godine protiv direktora ulcinjske Elektrodistribucije i funkcionera vladajuće Demokratske partije socijalista, Ljora Nrekića.

Prijava je podnijeta zbog osnovane sumnje da je svojim nečinjenjem direktor Elektrodistribucije Ulcinj, omogućio protivpravno priključenje nelegalnih objekata i dozvolio neovlašćeno korišćenje električne energije, čime je nastala šteta po Elektrodistribuciju Ulcinj u visini nenaplaćene naknade za utrošenu električnu energiju⁶.

Nrekić se sumnjiči i da je počinio krivično djelo protivpravnog zauzimanja zemljišta radi sticanja nezakonite imovinske koristi, kao i krivično djelo nezakonita izgradnja više objekata na teritoriji Ade Bojane.

„Prema podacima Urbanističke inspekcije Ministarstva za ekonomski razvoj, Ljoro Nrekić je uzurpirao državno zemljište na obali rijeke Bojane i suprotno zakonu izgradio platformu za postavljanje objekta. Prema tvrdnjama Željke Vranić, glavnog urbanističkog inspektora, postoji sumnja da Nrekić pored pomenutog, na Bojani posjeduje više objekata koji su takođe postavljeni na uzurpiranom zemljištu. Pored toga, Nrekić je u više navrata u javnosti i sam potvrdio da posjeduje pomenutu platformu na Bojani”.

Izvod iz krivične prijave od 09. oktobra 2008. godine

Ni godinu dana kasnije, tužilaštvo nije odlučilo o krivičnoj prijavi, niti nas je obavijestilo o preduzetim aktivnostima⁷.

Drugu krivičnu prijavu MANS je podnio 14. oktobra 2008. protiv Vladana Lakovića i Sabra Buzukovića, zbog sumnje da su na poziciji načelnika Područne jedinice policije u Ulcinju počinili krivična djela zloupotrebe službenog položaja i nesavjesnog rada u službi.

⁶ U obrazloženju krivične prijave se navodi da se Nrekić nalazi na čelu kompanije koja se bavi distribucijom električne energije na području opštine Ulcinj i u “okviru svoje funkcije je dužan da se stara o zaštiti interesa i imovine kompanije na čijem je čelu kao i da preduzima mjere zaštite kada se ocijeni da su interesi kompanije ugroženi, što neovlašćeno preuzimanje električne energije svakako jeste”.

⁷ MANS je 12. marta 2009. godine informisan od strane Vrhovnog državnog tužioca da je predmet proslijeđen ulcinjskom Osnovnom tužiocu na postupanje. Na ponovni upit od 19. maja, dobili smo isti odgovor iz vrhovnog tužilaštva, dok nam je ulcinjski tužioc saopštio „nije ovlašćen da daje takve informacije, te da se obratimo Vrhovnom državnom tužiocu“.

Vladan Laković, sadašnji načelnik PJ Bar, se do kraja septembra 2008. godine nalazio na čelu područne jedinice Uprave Policije Ulcinj i bio je dužan da štiti državnu imovinu, preduzme mjere na otkrivanju, hvatanju i procesuiranju počinitelaca krivičnih djela krađe električne energije i protivpravnog zauzimanja državnog zemljišta. Iste obaveze je imao i Sabro Buzuković, koji je vršio dužnost načelnika PJ Ulcinj do imenovanja Lakovića.

„Propuštanjem dužnosti nadzora, odnosno nesavjesnim postupanjem u vršenju službenog nadzora u okviru funkcije načelnika odjeljenja bezbjednosti Ucinj, omogućili su za sada nepoznatom broju privatnih investitora da putem protivpravnog zauzimanja zemljišta na lokaciji ušća rijeke Bojane, opština Ulcinj, ostvare nezakonitu dobit i oštete budžet u iznosu koji je jednak iznosu vrijednosti zauzetog državnog zemljišta, kao i da neovlašćeno koriste električnu energiju, čime je nastala šteta po Elektrodistribuciju Ulcinj u visini nenaplaćene naknade za utrošenu električnu energiju.“

Izvod iz krivične prijave od 14. oktobra 2008. godine

Dva mjeseca nakon podnošenja prijave, tužilaštvo nas je obavijestilo da se slučajem bavi specijalni tužilac za korupciju i organiozovani kriminal. U dopisu koji je potpisala tadašnji specijalni tužilac, Stojanka Radović, navodi se da je zatraženo prikupljanje potrebnih obavještenja i sprovođenje određenih provjera od Sektora kriminalističke policije u Podgorici.

Više od godinu dana kasnije, Laković i Buzuković su na funkcijama koje su zauzimali u momentu podnošenja krivičnih prijava, dok je istraga protiv njih i dalje „u toku“.